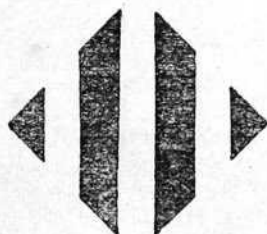

CATALANA

REVISTA

VOLUM V

BARCELONA

IL·L·U·S·T·R·A·C·I·Ó CATALANA

1921

R. 399.160

TAULA

	PÀGS.
ALANÍS	La nostra fè literaria 97
ALBERT, SALVADOR	Idili 158
» »	El brollador 566
ALEMANY, JOSEPH	The Curb's Market. 569
AMADES, JOAN	Supersticions 18, 44, 70, 94, 117, 142
AMADOR	Les Obres Catalanes d'En Miquel S. Oliver 73
» »	Nota 98
» »	De les festes literaries 241
» »	Los rètols dels carrers 284
» »	Unificació ortogràfica 361
» »	D'ortografia catalana 469
» »	Un bell exemple 517
ARMENTER, S.	Nota d'advent 562
BALANZÓ, LLORENÇ DE	Del Infern.—Cant III 396
BARRERA, JAUME	Les dues ciutats hospitalaries del Dant. 385
BASSEGODA, RAMON E.	L'amfiteatre 195
BERGA BOADA, JOSEPH	La teul·leria d'En Daudi 110
» » »	Recorts de mellor temps 252
» » »	L'òliva. 313
» » »	Vint dies a Vallbanera 375
BOLOIX, JAUME	Lo rosari de Maria 108
BOSCH, XAVIER	Manera de donar possessió cor- poral d'un hort 20
» »	Requeriment del Carla d'Ardèvol 46
» »	Presentació d'una lletra real. 95
» »	Donatius de béns al Santuari de Pinós 451
BOSCH Y BARRERA, J.	La rondalla de l'herbeta. 93
» »	Lo petit llauret. 358
» »	Joch d'infants 381
» »	L'home de la vaca 487
BROSSA Y SANGERMAN, VÍCTOR	Pregó 87
BRUGUÉS, CASIMIR	De com vaig veure al sultà Ab- dul-Hamid 528
HUSQUETS Y PUNSET, ANTON	Al Cardenal Arquebisbe de Tar- ragona 251
» » »	Auba d'amor 503, 533, 557, 572
CALZADA Y CARBÓ, JOSEPH	El vianant 493

	PÀGS.
CARDÓ, CARLES	Discurs de gracies 190
CARDÚS, SALVADOR	Manament per fer uns camins . . . 95
CARETA Y VIDAL, ANTONI	Anacreòntica a Cassandra . . . 32
» » »	Visió 242
CARRERAS Y CANDI, FRANCESC	En Joaquim Miret y Sans . . . 77
» » »	Apuntacions d'història ibèrica . 121
» » »	Concessions mineres a Catalu- nya 334
» » »	Discurs en los Jochs Florals de la Bonanova 473
CARSALADE, JULI	La llengua catalana en lo Bisbat d'Elna 68
CASERAS IGLESIAS, EUDALT	Evocant benhaurances . . . 424
CASEPONCE, ESTEVE	L'home qui corre après la fortu- na y l'home qui la espera del llit estant 125
CASTELLÀ, GABRIEL	L'abastiment de carns en el temps vell 167
» »	Qüestions d'etiqueta en l'anti- gor 214
» »	Contracte per als senys . . . 238
» »	Les gramalles dels consellers igualadins 334
» »	Una fórmula de requeriment en el segle XVI 442
CATALÀ, JORDI	Jardiniers d'afició 75
» »	Els noys del carrer 471
CATALÀ, VÍCTOR	*** . . . 13, 38, 64, 89, 112, 136, 162, 208, 233, 255, 280
CEPS, JAUME	De com el Rector de Valfogona va llogar l'escolanet 44
» »	Oracions 117
» »	De la oració de la tempesta . . . 284
» »	Embarbossaments 358
» »	Menudencia 358
» »	Supersticions de la comarca del Vallès 489
CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS DE BARCELONA	Convocatoria per als de 1921 . . 21
» » »	Convocatoria per als de 1922 . . 513
COCA Y COLLADO, EMILI	Vesllum 11
COROMINAS, EUSEBI	L'oca de la Rita 225
COSTA Y LLOBERA, MIQUEL	La casa del matí 7
» » »	Traducció de Prudenci 269
CUNILL, J.	Testament d'En Guillem de Vi- llario 71
DALMASES, FAUST DE	Creació del Bisbat de Solsona . . 45

30	»	»	Desordre del comanador Vila-	
35			plana	119
32	»	»	Entrada del princep Felip II a	
42			Cervera	359
77	»	»	Llagosta	466
21	»	»	Súplica als pahers de Cervera .	491
	DOMÈNECH DE CAÑELLAS, MARÍA		El salt de la reyna mora . . .	33
34	»	»	La missa major del infant . .	472
	DORIA, EVELI		L'abellerol	86
73	»	»	El passarell	135
	»	»	Soldat	232
68	»	»	¿.....?	298
24	»	»	El darrer llop	325
	ESPONA, ANTONI DE		Del Infern.—Cant XXI. . . .	408
	»	»	Del Paradís.—Cant XXXIII. .	419
25	FEBRER, ANDREU.		Del Infern.—Cant I	391
	FELIP, ESTANISLAU		Los fanalets de Sant Jaume .	166
67	FLORÍ, EUGENI		Un fet marvellós del Sant Crist	
			de Piera	17
14	»	»	El «sumaten» de Catalunya. .	238
38	»	»	Contra'l vici de la blasfemia. .	261
	»	»	Una tradició del Sant Crist de	
34			Martorell	308
	»	»	Més tradicions del Sant Crist de	
42			Camps	443
75	FOLCH Y TORRES, MANUEL . . .		Dona Bertrana	30
71	FONT, ALEXANDRE		L'Andreuet	282
36,	»	»	La botiga del Sr. Tomàs . . .	341
80	»	»	La «Joventut filarmònica . . .	496
	FORTEZA PENYA, MIQUEL. . . .		Glosa	370
44	FRANQUESA Y GOMIS, JOSEPH. .		Bona nit!	51
17	»	»	En Ramon E. Bassegoda . . .	193, 217
84	»	»	Nota sobre la Comedia del Dant	
58			a Catalunya	387
58	»	»	Del Infern.—Cant V	400
	GALAN, ALFRET		Anyorant a ma filleta . . .	532
89	GALMÉS, SALVADOR		La bouereta	8
	GARCÍA, JAUME		L'himne matinal	350
21	GARRIGA, RAMON		La casa vella	174
13	GAY, FRANCESCH.		La masia catalana	434
11	GEIS, CAMIL		El Rector y'l ferrer de la Vola .	116
125	»	»	El Rector del Vallès	284
7	»	»	Pel mar de la vida	362
169	»	»	D'alta montanya	441
	»	»	El rosari de l'aurora a Sant Hi-	
71			pòlit de Voltregà.	465
45	GENÍS Y AGUILAR, MARTÍ . . .		Clavells blancs	52

	PÀGS.
» » » Discurs Presidencial als Jochs	
» » » Florals de Barcelona . . .	169
GIRALT, SEBASTIÀ . . .	Contalla mnemotècnica. . . 213
» » » Jugar a repicar . . .	512
GIRBAL JAUME, EDUART . . .	De l'Afrau, de la estació de Sant
» » » Miquel, de la colònia de Font-	
» » » fresca, etc. . .	371
» » » El torrent de l'animeta . . .	508
GIRONA Y LLAGOSTERA, DANIEL .	L'acta de darrera voluntat del
» » » rey En Martí. . .	275, 299
GUIMERÀ, ÀNGEL. . .	La lluna . . . 10
» » » El gran moli . . .	139
» » » Les quatre viudes . . .	139
GUDIOL, JOSEPH . . .	Del P. Gallifa . . . 19
» » » D'un canonge de Vich . . .	198
» » » Un organista del segle xv . . .	310
» » » Un metge de secà . . .	490
LAPORTA, JACINTO . . .	Del estiu passat. . . 204
LLEAL . . .	Teatres . . . 47, 72, 96, 143 168,
» » » 240, 288, 492, 516, 540	579
MARTÍ, PERE. . .	Intima . . . 480
MARTÍ MARULL, J. . .	A una onada . . . 232
MASRIERA, ARTUR . . .	En la primera comunió de J. J.
» » » y M. . .	76
» » » Al penjament de Judes . . .	253
MASSÓ VENTÓS, JOSEPH . . .	Amaranta . . . 182
MATHEU, FRANCESC. . .	Les fronteres . . . 177
» » » La mare vella . . .	179
» » » En Melcior de Palau . . .	337
» » » Del Paradís.—Cant XXXIII. . .	420
MIALET, P. . .	Jugar a pollets pollets . . . 43
» » » Epigrama del oblit . . .	157
» » » Sant Joan de les canadelles . . .	237
» » » Encis nocturn . . .	281
» » » Joch de cintes . . .	381
» » » Posta . . .	578
MILLET, LLUÍS . . .	Discurs Presidencial als Jochs
» » » Florals de Lleyda. . .	265
MIRET Y SANS, JOAQUIM . . .	Notes històriques dels Dardane's . . . 80
MOLINÉ Y BRASÉS, ERNEST . . .	De les montanyes regalades. . . 49
» » » Cançons populars toscanes . . .	159
» » » En Joseph Soler y Palet. . .	518
» » » Inventari de llibres. . .	538
MONTSERRAT, CIPRIÀ . . .	La trista nova . . . 307
» » » Joana d'Arch . . .	376
» » » Elogi de la olivera . . .	423
» » » Lo jonch . . .	507

»	»	El llech del convent	536
NAVARRO, ANTON		La olivada	546
NOGUER Y SOLÀ, JOSEPH		La fruyta madura	481
NOVELLAS DE MOLINS, JAUME		Triptich	501
OLIVAR, MARÇAL		Recort estival	436
OLLER Y RABASSA, JOAN		Vida romàntica	100, 128
PLA, LLUÍS G.		Elegia d'un instant	62
PONS, JOAN.		Passejada	316
PONS, JOSEPH S.		La ciureda	69
PUJOL CASADEMONT, PERE		Oració al anar a dormir	70
»	»	Rondalla	309
»	»	Rondalla	332
QUEROL, FERRAN DE		Coloqui de dames	243
R., C.		Una campana antinapoleònica	261
R., J.		La dextra d'En Joseph Soler y Palet	560
RAHOLA, CARLES.		El bell parlar	35
»	»	Boyra	203
REDACCIÓ, LA		Als nostres lectors	1
RIERA Y BERTRAN, JOAQUIM		Amor de claretat	3
»	»	Serenitat	222
RIERA Y PIQUÉ, P.		Passeig per Les Franqueses	111
ROCA, JOSEPH M.		La ciutat solemne	25
»	»	Vida privada del rey Martí	118
»	»	Desconfiança d'un súbdit que irrita al rey del punyalt	214
»	»	... e jura de no ferne a alcú gracia ne remissió	382
ROGER Y CROSA, MIQUEL.		El port y'l carrabiner	63
»	»	El negre	127
ROIG Y LLOP, TOMÀS.		La mort del avi Solfa	363
ROIG Y RAVENTÓS, JOSEPH		Animes atuhides	462
ROURE, CONRAT		Rondalla	254
»	»	Estudiant la Iliada	347
»	»	Epigrama	449
»	»	La grossa de Nadal	541
»	»	Hermenegild Goula	567
ROURE Y TARENT, JOSEPH		Per curar el mal de fel als xays	116
»	»	La font del or	357
RUBIÓ Y LLUCH, ANTONI		Del Purgatori.—Cant VI	409
S. V., J.		Nota d'arxiu	140
SADERRA, JOSEPH.		La Maria de la Pomareda	445
SALTOR, OCTAVI.		Plany	12
»	»	La cançó sentimental	254
»	»	A una filla de montanya	455
SANS, MIQUEL		***	486
SANTAMARÍA, JOAN		Salm a la festa major	27

	PÀGS.
» »	L'estudiant de Tolosa . . . 561
SERRA Y PAGÈS, ROSSEND . . .	El telaerófon del Dr. Busquets . 303, 327, 352, 377, 437, 456, 482
SOLER Y PALET, JOSEPH . . .	Edicte del Bisbe Santa Coloma . 45
» » »	Contra colles caciquistes . . 140
» » »	L'obra del Dant a Catalunya . 145
» » »	Un niu de falcons a Montserrat . 215
» » »	Batalla naval davant de Barcel- lona 239
» » »	Contra'l curanderisme . . . 286
» » »	Carlinada 317
» » »	Reclamació de mercaderies preses . 441
» » »	A cà'l antiquari 520, 550
TORRES Y REYETÓ, JACINTO . . .	Lo lleó del circh 161
» » »	Una visita 346
TOUS Y MAROTO, JOSEPH M. . .	Del vell convent 99
VALLS Y VICENS, AGUSTÍ. . . .	Als meus fills 36
VERDAGUER CALLÍS, NARCÍS . . .	Del Purgatori.—Cant XXX. . 414
VERDAGUER, PERE	Tarda de Tots Sants a pagès . 565
VIA, LLUÍS	La taberna dels descamisats . 291
» »	Cel rogent 450
VIDAL, JOAN	Monjoya 183
VILÀ, SIXT	La cançó del bressol . . . 43
» »	Per curar berrugues. . . . 260
» »	Ulls de myosotis 455
» »	Boigs fan bitlles 488
» »	El mistayre 537
VINYAS, EDUART	Rondalla 141
VOX POPULI	Llibres. 23, 143, 263, 287, 467, 515, 563
ZANNÉ, GERONI	El mot arcàich 37

GRAVATS

NÚM. 93

MOSSÈN CARLES CARDÓ. — MOSSÈN JAUME COLLELL. — MOSSÈN RAMON GARRIGA. — MARTÍ GENÍS Y AGUILAR. — MONTSERRAT MATHEU Y SADÓ. — MEDALLA DE MOSSÈN COLLELL PEL CINQUANTENARI DEL SÉU MESTRATGE. — JAUME NOVELLAS DE MOLINS. — JOSEPH ROCA Y ROCA. — JOAN SANTAMARÍA. — FERRAN VALLS TABERNER. — LLUÍS VIA. — JOAN F. VIDAL.

CATALANA

REVISTA SETMANAL

Any IV

Barcelona 15 de Janer de 1921

Núm. 86

ALS NOSTRES LECTORS

Després d'una temporada de trasbals en tots els ordres de la vida, durant la qual els esperits han estat intranquils y tota mena de comerç insegur, reprenèm avuy la publicació d'aquesta Revista, anyoradissos de la comunicació periòdica ab els nostres amichs, y ho fem en les pitjors condicions en que may ens haguèm trobat.

May havien assolit els preus d'ara la fabricació del paper y'l treball tipogràfic: aquest s'ha triplicat y'l paper costa set vegades lo que costava. Y nosaltres, que no volèm acullirnos a les vergonyoses subvencions oficials, hem d'aguantar ab nostres soles forces l'aument exorbitant que's produheix en el nostre pressupost.

Però, una de dos: ò resignarnos a una suspensió indefinida de CATALANA, ab el risch que senyala'l nostre poble quan diu «malaltia llarga, parenta de la mort», ò bé, responent a l'altra dita popular encoratjadora d'atribulats «com més mar, més vela», reempendre'l nostre camí acomodantnos a les circumstancies y confiats en l'èxit que mereix la nostra bona intenció.

Hem obtat per axò últim; y'ns dirigim als bons amichs, als constants abonats, als lectors benvolents, exposantlos les dificultats de la nostra situació y pregantlos que'ns ajudin a sostenir aquesta Revista ab un petit sacrifici pecuniari, podent estar segurs de que'ns reservèm per nosaltres el sacrifici major, tant en treball com en metàlich, per tal de correspondre a les probes de simpatia que'n tenim rebudes, ab la persistència d'aquesta publicació qu'ells han demostrat estimar y que per axò mateix ens es tan cara.

Contèm ab la col·laboració de tots els amichs que'ns han afavorit des del començament de la publicació y d'altres que no han figurat encara en les seves planes. Contèm ab una sèrie de folletins interessants com el d'En Girbal Jaume qu'estèm acabant, lo «Catecisme de Ciutadania» que comencèm en aquest número, qual original català inèdit ens confià, poch abans de morir, son autor l'estimat Frederich Rahola, y altres dos d'importants que donarèm dins els números corresponents al present any.

Farèm el número extraordinari ab gravats que solèm dedicar pel Maig als Jochs Florals, y els que reclamin les circumstàncies, encara qu'exigexin de part nostra una major despesa. No podèm fer miracles; però farèm tot lo podrèm, y, econòmicament, fins més de lo que podrèm.

Per atendre a una part del augment que sofreix el nostre pressupost, hem hagut d'eleva el preu d'aquests números a sexanta cèntims, dexant un marge de ventatja als subscriptors; y a fi de que aquesta alça obligada no sia tan incòmoda al públich, convertim la CATALANA setmanal en quinzenal per tot l'any 1921, esperant que més enllà's restablirà l'equilibri econòmic y podrèm tornar, per tant, a una baxa en el preu y a la sortida regular cada diumenge.

Tenim comprat y en poder nostre'l paper per tot l'any, tant del text com dels folletins, y ab aquesta base podèm assegurar la publicació de CATALANA fins al 31 de Desembre vinent. Axò — apart de la nostra coneguda formalitat — es garantia suficient per als qui vulguen otorgarnos el favor de la llur subscripció.

Los preus per el present any queden fixats axí:

Números corrents: 60 cèntims.

Suscripció per tot el 1921: 13 pessetes.

Y ara, ab l'ajuda de Deu y dels amichs, seguim!

LA REDACCIÓ

AMOR DE CLARETAT

Discurs presidencial
en els darrers Jochs Florals de Gràcia

¡Benvinguda, senyors, la diada d'avuy, qu'enjoya aquesta barriada de Gràcia, cada jorn més vistosa, més agençada, més esplèndidament honoradora de la mare-ciutat!

¡Benvinguda, diada tan assenyalada com aquesta d'avuy, pel vergerar de festes majors que fas florir a totes les partions de nostra benamada terra!

Donchs, ¡lloèmla y benehímla la tornada de la Verge d'Agost, tan mirífica, tan rica y generosa de clarors celestials!

Corprenedora, espiritualisant claretat del cel, ¡bé voldriem, bé, que penetressis fins lo més íntim dels homes, dels pobles, de les races, per amor de veuren il·luminats els senys, adelitats els cors, ben orientades y ben detruïdes les voluntats!

La prop-passada guerra mundial fou hòrrida nit, generadora de tota mena de desolacions. Acabà, arrencant a l'humanitat un fondíssim sospir d'alliberament. Finí; mes, ¡ay! la pau que n'es pervinguda, no explendeix, nó, ab aquells irisats colors de l'aua, que pressagien hores dolçament aconhortants. La negror infernenca d'aquella nit no s'esvaeix. Són atenuades, eertament, ses èpiques malvestats, perque la nit s'espassa; però, les fosquedats en perduren y fan escruixir. Ací y allà, tenebrors de tempesta, prenyades de llamps calçigadors, y horrorisants esclats de violència que tot ho malmenen ferotgement.

¡Còm, regnant aqueixa negror de tants temperis, es atzagrada y penosa la caminada de la vida!

Y ella, aqueixa sinistra tenebror, embolcalla l'ànima de milers y milers d'homes; tant, que la civilisació veu, ab esgarifances de por, de dol y de vergonya, còm, en lloch de minvar, creix sa malvada sobiranía, més audaciosa y més descastada, com més malediccions li cau en demunt. Y'ls depravats instints y'ls odís socials, que la claretat anyorada deturaria ò faria estèrils, la tenebror va agudisantlos. El terrorisme alena en negrors feréstegues, perque la claretat qu'es sa enemiga mortal no hi pot rès.

Guaytèu... En terres apartades de la nostra, els pastors de multituts, després de convertir els remats de xays en remats de llops, atien a n'aquests a tota comissió de delictes, en nom ¡oh vil sarcasmel en nom d'una redempció en seguit martiri,

en constant befa y fracàs. Y aquí, fins en aquesta terra de tradicionals clarors, algun temps «poblada de lleialtat», negror tempestejant d'atentats, ab refinada cobardia, ò ab audaciós cinisme; crims rera crims alevosos, en macàbrica corrua, ab persistència que fa més esbogerrada y més sanguinaria l'acrecement dels estralls y de la deshonra que llença damunt la ciutat.

Foscor y foscor; tenebres, sens fi, induhint a la perversitat, covant la perversitat, engallardintlin bravateria y rabior inexauribles, acumulant menyspreu de l'autoritat, impotenta per a extirpar de soca-arrel tant d'imperi de crims estúpits y desenfrenats.

¡Oh claretat, puríssima y envigoridora claretat! ¡Còm som dalerosos de que penetris en l'ànima de tothom! En la dels qui governen, (que, per dissort del procomú, n són tan mancats,) com en la dels regits; en la dels poderosos, com en la dels humils; en els palaus, com en els més pobres fogars; en l'esperit de nostra regió, com en el de totes les regions hispàniques, tempestosament entenebrides com la nostra, y, com la nostra, escruxintsen y gemegantne y aniquilantnen. Claror que, venint de ben enlayre, no plani egoístament mistificada, com mistificades són tantes clarors que no encén l'amor, sinó el negoci desentranyat, el sectarisme, la rencunia, el desesper: tu y només tu, claror divinalment pura, pots retornar esma a nostra Patria y als seus fills y a tots els qui, sens esserne fills, en reben hostatge maternal.

Sabèu prou, senyors, la dita ab que'ls pobres ceguets remercién l'almoyna que reben. Diuen: «Santa Llucia li conservi la vista y la claretat». Es una expressió en que no hi hà pas redundancia. Vista y claretat: axò. Perque ¿què val la vista, si no pot expandirse en claretat, viure en claretat, amararse de claretat?

Ditxosos, sols completament ditxosos els qui gaudexen claretat de visió, com en els ulls, en els pensaments, en els afectes, en tot lo que integra'l viure humanal. Rès se'ls hi esgarría, ni els fa ensopegar tràgicament.

Y claretat es lo que irradía de la vera Ciència; y les Arts belles, — literaries, musicals, plàstiques; — ab llur claretat es qu'enamoren y enfervoren nostra admiració. Mancades d'ella, són afadigadores y enervants. Ciència que fosqueja, Art que

fosqueja, ¿quina eficacia poden tenir sinó la de torturar y encaparrar, sens altre resultat que'l de devenir aborribles?

Per ço, perquè'ns fan sentir goig de claretat, ens atrauen les ingènues creacions del bon poble (poesia, cant, contalla, lo que sia), despullades de fosquedats, al bes del sol, qu'hi espurreja amablement. Per ço ens embadelexen tant els pensaments, els acudits, les tendreses dels infants: per llur dolça diafanitat.

Y, per ço, altrament, ens indigna no veure imperar sempre claror, claror pura y forta en les assemblees legislatives y en les esferes de governament, altes, mitjanes y baxes. ¡Si fins sembla que s'hi fa mèrit del exclòdurela! Y així, quan nó completa foscó, es boyra espessa la que sura, naturalment ò artificiosament, en unes y altres. Tots esclamem: «¡Ah, si'ls qui'ns governen volguessin y sabessin veurhi clar! ¡Si, com tenen vista, tinguessin aquella claretat que desitgen als seus benefactors els pobres ceguets! ¡Si la vista d'ells, dels governants de l'Espanya (en constants desfilades cinematogràfiques), no fos, tantost sempre, enfosquida per ignorancies, per prejudicis, per sistemàtics rezels, per miserable ò convencional horror a la realitat! ¡Si miressin y clarament vegessin els drets y els justíssims anhels de les regions ibèriques, de les velles nacionalitats, cansades d'opressió covarda, frisoses de regiment que les dignifiqui, impulsantne vigoria propia, congriant y estimulant elements de prosperitat y de gloria! ¡Si, en compte de dictaris contra un fantàstich separatisme, (qu'ells són afanyosos d'exagerar) esmersessin assenyat daler en indagar y afavorir aquexes correnties, ansioses de no entollarse, de fluir llargament per a fecundisarlo tot!» Nó. Ells preferexen insistir, ab crexent agravació de malicia y de mala fe, es a dir, ab palesa y crexent negror d'intents, en la calumnia del separatisme, que concita rezels y odis desenfrenats: es a dir, tenebrors qu'enceguen y que abriuen males passions.

Y als governants,—que bé'n podèm dir ombrívols, porque d'ombres semblen únicament plaures,—corresponen els periòdichs centralistes que, en compte de llum de veritat, concordadora d'homes y pobles, donen fum de vil mentida; que, en lloch de veurhi y fer veure clar en les reivindicacions de Catalunya,—considerantles nó anti-espanyoles, sinó devotament hispàniques, expansivament ibèriques,—s'esforcen en veurhi foscó ells y, lo qu'es ben pitjor, en maldar per a que ben foscament, ben tenebrosament hi vegin les altres regions d'Es-

panya, y així, no s'hi estronquí, sinó que s'hi abrاندi la ren-cunia contra nostra terra. Tal la consigna, tal la propaganda d'aquexos periòdichs, apoderats d'egoisme y d'enfosquidora, de desorientadora mala fe.

¿Quí, en capirla, s'estranyarà que ab ella se aparionin, y que'n sien concomitants y practicadors aquexos funcionaris que vénen a nostra terra com a país conquestat, y que al qui els hi enrahona, naturalment, en català, el repten ab la increpació de «¿hable usted cristiano?» ¡Imbècils! ¡Com si no fos tan cristiana nostra llengua com la d'ells! ¿Què dich tan cristiana? Més cristiana que la seva, car la d'ells es molt més emparentada que la nostra, — per locucions y fonètica, — ab la que's parla a Moreria. Y axò no es inferir agravi a la llengua de Cervantes, germana de la nostra, per sa essencial llatinitat. Ni menys ho es als naturals de terres castellanques que conviuen ab nosaltres y són deferents ab la parla, les costums y les idealitats nostres. A llur cordialitat correspon la dels catalans, ben gustosament. Lo que pretenèm, donchs, es protestar contra la referida insolencia y contra altres necedats, com la de motejar de dialecte nostre idioma, ab desconexement dels alts y lluminosos prestigis de tota lley que l'avaloren, ò ab insincer escarni, per a que ell no'ls hi fassi nosa; per a que, rebaxantlo, resulti inadequat a missió de governament, indigne d'esser amat, enaltit y glorificat.

Mes aquexos propòsits enfosquidors no prevalen, ni prevaldràn. La nostra renaxensa s'ha fet arrèu lluminosa. S'intensifica y es festejada arrèu; cada dia més festejada. Sí: el bell clarejar de nostra idolatrada Llengua no sols no's colga ni s'esmortueix, sinó que fulgura més, com més avança el jorn de plenitut nacionalista. Y aqueix devassall de claror que irradia es la que'ns ilumina, la que'ns conforta y'ns adalera en el camí qu'ha de menar al triomf brillant de la Patria nostra-da, en tots els cayres de sa may esvanida personalitat.

Y vaig a concloure.

Claror de germanívol patriotisme y de bella civilitat es la que fa tan simpàtica,—com ho prova la procedencia y vàlua dels premis oferts, en el present certamen,—aquesta benemèrita societat «L'Artesà».

¡Qu'ella perduri! ¡Que la Providencia la preservi y preservi a tots els seus socis y cooperants, de tota mena d'entenebri-

ments fatals; que li conservi la vista y la claretat per a no rau-
re may, may, en domini de cap passió maligna; per a seguir,
el cap dret y'l cor nèt, l'esperit sempre clarejant, en sa tasca
nobilíssima, honor de la barriada de Gracia y, per tant, de
nostra benvolguda ciutat de Barcelona.

JOAQUIM RIERA Y BERTRAN

LA CASA DEL MATÍ

Traducció d'Albert Samain

*La casa al bell matí riu vora de la mar,
blanca sota un teulat color de rosa clar.
Darrera un cèlich vel de clara mussolina
el sol lluu, mig velat, com una perla fina;
y tot, entre'ls penyals temuts prou del marí,
de goig sembla extremir-se al vent fresch del matí.
Lida, dreta al portal, qu'un vert parral decora,
ab un infant al braç, somriu també a l'aurora;
y alegra, mirant lluny, d'exa que'l ventet foll
jugui ab los seus cabells mal nusats sobre'l coll.
Per l'escala del cel l'infantina diada
baxa lleugera y blanca y de flors coronada.
Per rèbre-la més bé la mar de sí movent
llambreja al horitzó, tota de viu argent...
Ja'ls nins majors, volant vers les arenes fines,
s'escapen mig vestits, per cercarhi petxines:
en và Lida los repta; ubriachs del dia clar,
ab riure cristallí fan l'ayre pur vibrar...*

La casa del matí riu vora de la mar.

M. COSTA Y LLOBERA, Pbre.

LA BOUERETA

A trench d'alba Na Guideta's llevava. Obría de bat en bat la finestra de sa cambra, y somreya al ample somris matinal.

Su baix, l'espessura dels arbres omplia'l camp de motes fosques just fantasmes. Però ella les conexia bé, y en lloch de basarda li feyen companyia Eren vells amichs, morers y figueres y ametllers, qui de dia la protegien ab ombra y la dexaven enfilارشí, y tot engronxantla, la regalaven de fruyta saborosa. Ara eren gavies alloure, remoroses de cantoria y de volateig d'aucellada.

Bon dial

L'aviram ja gratava ab activitat matinera, y les vaques dins la boal dringaven les cadenes y mugien dolçament d'impaciençia y de malestar.

Y Na Guideta resava agenollada, y sa pregaria matinal s'encelava pura y blanca com la boyrina de les muntanyes. Després se rebotjava de frescor, se pentinava ab los dits la cabellera embullada, se feya la trunyella d'eyma, y's vestia ab frissor. La roba senzilla cubria ses formes de nina, una mica exutes, però sanes y fortes...

Y partia ab llestesa cap a la boal:

—No frissèu, grandolasses, que ja vench.—

Les vaques, les grandolasses, la saludaven ab un remuch suau. Prou bé la conexien: era la precursora de la *munyida* qui les descarregava del malapler de la llet; era la prometensa de les pastures fresques qu'esperaven ab afany.

Al temps que'l germà gran munyia, Na Guida's ficava en dins, fins a la vedella rossa com l'or, y l'afalagava suaument passantli la mà pels lloms, gratantli'l front y acaronentla de tendrors:

—Garridona! Ja t'anyorava. Y tu, no m'anyoraves? Sí, eh?—

Y la boal s'omplia de besades sonores.

—Ah, tu també'n vols? Llèpol, gandull! Jès, jès y jès!—

Era'l vedell bregat que s'hi acostava sense remor, gelós de la nina y de la vedella.

Allavors Na Guida parava una escudella su baix del braquer que munyia'l germà, y's bevia la llet tebia y escumosa, que li dexava una blancor transparent sobre'ls llavis de carmí. Y...

—Au, grandolasses, a la pastura.—

Destravava'l bestiar, que sortia a empentes. Els vedells botaven tots esburbats, y ella, la petita bouera, se sentia folla

d'alegrança, exhalant l'encís de la llum novella y la frescor matinal.

Els cims començaven a daurarse de sol. La claror ne descendia suaument, inundant l'horta immensa, irrigada de ciquioles per hont fluía, en xarxa venosa, la sanch de la terra.

El camp badiu sí qu'era una maravella: roselles enceses, margarides blanques, llevomans grochs, campanilles blaves, corretjoles morades; una esclator atapida de flors, humides de rosada que s'irisava en solada màgica de pedreria.

Les vaques pasturaven a lloure y a pler. Eren bones minyones. No més calia tenir esment en els vedells, qu'esclataven de juguera; però la nina també'n tenia, y jugaven plegats. De totduna les *enllestia*. Ran d'una ciquia les rentava la cara y les allisava'l pel. Per ferlos la coa s'hi veyia negra. Sobre tot el vedell bregat era un brutanxo, y no tenia aturall. En revenja ella li feya una picardia: li tirava aygua dins els aranelles, y reya descaradament de ses carusses y contorsions, fenthi parar esment a la vedella:

—Míral: quina cara de poch-agut!—

Y l'arruxava ab aygua.

Llavors les texia corones de flors y les feya caminar en pro fessó, ella al mig ab un pom de roselles al pit.

Més tart, En Doret, el germà major qu'ella, menava les cabres, després de la venda de la llet pels carrers de Ciutat. Al punt, si ja no hi era, comparexía Na Lena, del hort vehinat, ab les seves cabres, y junts tots tres, berenaven y jugaven a *ties*, ò esbrinaven l'aygua corrent en randa bellugadica y fogicera. Però En Doret amava més cercar nius, y elles també se'n agradaven; ò bé sobre la catifa de flors, a l'ombra d'un arbre, ell les hi contava rondalles y verbes y tot lo que havia vist a Ciutat, engegant adesiara qualche reble al bestiar que's desmandava; fins que la vista d'una fruyta grenyala feya saltar el cabreret com un gat sobre l'arbre, y les nines el seguien, y després ajaçats sobre les branques refermaven la conversa seria. En esser hora, En Doret segava alfals y elles li aydaven, aspirant les emanacions sanitoses de l'horta.

Y axí passaven fins a la tarda, qu'En Doret y Na Lena se'n menaven les cabres a Ciutat, a vendre llet; y Na Guida romania altra volta sola ab ses vaques, amoxantles ab paraules y mots de tendror familiar, fent afalagadures a la vedella rossa, y impertinencies al vedell bregat.

* * *

Un dia, Na Guida, presa de mollor, no tenia dalit de rès.
A l'ombra d'un morer, En Doret contava:

—... haurieu rigut. A la Dreçana dues cabres se sucaven,
y un mariner se les mirava tot ensensat, y de dins la taverna
es sortit un moix com un llonzì, que l'amo l'encalçava ab una
verga, s'es travat ab lo mariner, y *mè-mèul* el mariner ha
trampolejat y ha cridat «foch a bordo, orsada de babor!»...—

Na Lena ab una palla li feya pessigolles al clotell, y En
Doret se l'espolsava ab serietat suspecta y beneytona, com si
fos un insecte. Ella reya, però Na Guida no passava delit en rès.

Al extrém de la pastura, els vedells feyen xicalines cap cot
y coa drete. Ara una cabra feya tala. En Doret li avià un còdol,
prenint fua per donarli més força, y afinà fraules madures a
un taulat. Cridà Na Lena per cullirne, y lluny de la germane-
ta, li féu una confidencia ab ayre maliciós. Y Na Guida se'n
dolgué com d'una infidelitat, y tot lo dia anà desficiosa y
capficada.

A la tarda, quan la dexaren, ella vegé de lluny En Doret
que pessigava Na Lena, y Na Lena reya. El vedell bregat ju-
gava ab la vedella rossa.

La floració camperola s'esborrava dins la fulgor del dia.
Unicament sostenien sa fitor les roselles enceses com ulls de
brasa de pupila negra.

Un gran singlot se congriava dins el pit de Na Guida. Y
pujà a un morer de brancam espès, y amagada dins el fullatge
plorà amargament.

Cumplia dotze anys!

SALVADOR GARMÉS

LA LLUNA

*Quant de cràter apagat,
quant de llavi esbadellat,
quanta boca empedrehida,
per hont tant has sospirat,
per hont a rius has vessat
el foch intès de la vidal*

ANGEL GUIMERA

VESLLUM

*Ja's pon lo sol: les ombres precursores
de la nit, per l'espai van extenentse;
d'allà al fons de la vall humida boyra
puja apleret, y apar qu'envolcallades
se'n duga amunt montanyes, plans y vila
entre perfums del bosch vers a la Gloria.*

*Des d'altívol turó la sufragania
domina'l plà, mostrant entre'l fullatge
dels castanyers y roures que la cerquen
la santa creu que son vell front ostenta.
Lo fossà'es al costat, sa estreta porta
que'ls anys han esberlat, no cal obrirla
perque hi entre la lloca ab sa pollada
a pasturar en lo terror plè d'herba.*

*Los jornalers retornen de la feyna
cantant alegrement; los fadrins parlen
de balles y d'aplechs, y'ls vells remembren
los sermons predicats al novenari.*

*Darrera'ls tardaners: un, ab lo càvech
posat damunt la espatlla, va fent via
al costat d'un minyó que mena un matxo
portant plenes de fruyt les portadores.
Un moço catxaçut fent lo cigarro
marxa tau tau, seguintli les petjades
dos bous junyits ab cordes per les banyes
brandant la cua y repicant la esquella.*

*Ja es post lo sol: ja a jóch va l'aucellada
esclatant en alegra xerradiça
fent via al bosch, ahont quiscun hi troba
dolç racer en los pins que l'ayre breça.
La fosca avança y els aucells tots callen,
y totseguir ensemps grills y granotes
endressen a la nit la benvinguda
ab un cant d'una nota iguala sempre.*

*Los remats per camins y per dreceres,
alçant núvols de pols, als corral tornen,
mes si un cap d'entre'ls altres se desvía,
lo rabadà guanyantli'l camí'l torna
totseguir al remat, ò bé l'atura
la fona del pastor que'l tret may erra.*

Ja es negra nit: a mils ja parpellegen

*les estrelles al cel: masies y arbres,
esglesia y campanar, tot ho envolcalla
ab son immèns mantell d'espesses ombres.
Al fons de les masies escampades
una llum que altra hi llú y van fonentse
tan punt los finestrans van ajustantse
y'ls moços diligents barren les portes.*

*La vila dorm: tot calla, sols ressona
lo crit d'un gall y'l d'altres contestantli
y los lladruchs dels cans que des de la era
vigilen constantment mentres dorm l'amo.
També mon cor s'adorm ab melangia
quan arriba aquest'hora misteriosa...
y mon ànima apar que, envolcallada
ab boyres y perfums, amunt se'n puja
cercant un lloch que sols ha vist en somnis.*

† EMILI COCA Y COLLADO

PLANY

*Es mon ànima suau y es ingènua y poruga;
al séu dins cap y cor van plegats en camí:
si la tasca del un es a voltes fexuga
dicta l'altra un nou cant que la fa alleugerí'.*

*Sovint dubta l'esprit per conèixer la via
car veu fosca à l'entorn y li manca claror;
per xò cerca en el cel una estrella que sia
esperança de llum, prometença d'amor.*

*Se'm llegeix en els ulls una fonda tristura
arrelada braument en mon pit corsecat:
en la marxa sóch sol y axò'm dóna paúra
donchs coratge no tinch per combatre mon fat.*

*Es la vida per mi una font estroncada
qual brollar no sentint també jo devinch mut:
m'es negat el fruïr de la essència gemada
que enardeix bellament y que's diu joventut.*

*Es mon ànima avuy tota laça y marrida,
y ab esforç darrerrench llença un clam de dolor:
—Com antorxa brillant que aclarexi ma vida,
jo us demano, Deu meu, llum d'amor, llum d'amor!—*

OCTAVI SALTOR

(Continuació)

—Pxèl... Vès ab que surt, ara!... Anèu, home, anèu!...— Consumit pel rosech segret, combatut per aquella mar de fons que'l rebatía crudelment del cayent natural a la manca d'empenta, aterrat d'ànima y estroncades ja les forces físiques, però viu encara en sí l'escrúpol indestructible de sa honradesa, que capejava sobre'ls restes de la desfeta, com la flamarada sobre un tronch estellat, vingué dia en que En Miquel no pogué resistir més y, revestintse de valor, declarà al Senyorret que no tenia prou salut per seguir menant la Forja y que's retiraria a casa seva, hont posaria una manxa y una fornal per fer quatre remendes, lo més just per anar visquent... Allò, que significava la pobresa absoluta pel desventurat, havia de cridar forçosament l'atenció del amo. En efecte; aqueix, com en los somnis del pobre manyà, se'l mirà llargament, sorprès, y sa fina intuició llegí en la mirada del moço quelcom del que passava en son esperit. Estigué un punt en pensa; sos dits tecltejaren nirviosament sobre lo que tenia més proper y després digué, ab sa seriosa natural y afable:

—Ho sento, Miquel, per vostè principalment y després per mi, perquè vostè era home d'experiencia y la Forja estava bé a les seves mans sens que jo tingués que preocuparmen. Mes, si no pot ¿què hi farem? lo primer es la salut. En Salvi quedarà al seu lloch y vostè seguirà cobrant sa soldada com fins aquí...—

El sol de posta que ab vermellors de sanch iluminava la vida destroçada del pobre Miquel, caldejà, potser per darrera volta, ab un raig de coratgia, la seva ànima feble. Al ohir les paraules finals del lladre, com si l'haguessen fiblat ab un agulló invisible, l'home se redressà de tota sa estatura y ràpit, declarà ab veu plena y resolta:

—Ah, no senyor! Jo no vull cobrar més soldada que la que guanyi honradament!...—

En Notat tornà a clavarli la mirada, ara seriós y ab les celles fruncides y després, arronsantse d'espatlles, replicà ab sequetat:

—Vostè mateix, donchs.—Y s'allunyà, ab segures passes, sens ni tombar el cap.

En Miquel, ab el cor fendit, dexà la Forja, la nineta dels seus ulls, per sempre més, enduhentsen ab ell a n'En Bado-

ret, lo fill sencer, per sòrt encar imatge seva, però dexant al altre, al troç contaminat de la seva carn y de la seva ànima, en les urpes d'aquell diable escapat del infern, al que ell havia estimat y venerat com a un déu.

Com havia posat un flamant *salón* a n'En Bielet y a ses ordres un exam de vaylets que s'escampaven per tot Barcelona, recullint y portant al centre comú un munt d'informacions precioses,—base d'operacions futures,—axí mateix havia posat a disposició del Valencià un cotxe que, anch que de punt, no era atrotinat ni fastigós, sinó, al contrari, ab ayre de luxe y tan ben entretingut com lo mellor cotxe particular. El cotxer, sempre ben vestit, ab gorra lluhenta, casaca sens repeladures, descosits ni taques, y recordant a cada moment en la veu baixa, el quadrament, la rapidesa en descobrirse y obrir la portella, que de petit havia servit a senyors de mena, feya axí mateix d'allò més goig y, fossen allà hont fossen, ressurrien de en mig dels altres y atreyen desseguida l'atenció dels passants, que'ls triaven de preferencia.

A n'En Nonat li agradava aprofitar les disposicions ò apteses naturals dels séus homes, tan per a tenirlos ocupats seguidament y conservàrlosi les facultats lliures del rovell corrosiu de la ganduleria, com per arrodonir, quan no suplir, ab el modest guany cotidià y regular, l'extraordinari que's treya dels treballs d'altre ordre.

Quan el Lloro y en Bielet li hagueren dut tots los informes precisos, digué al Valencià que se situés sempre pels vols de la casa y a la sortida dels llochs hont l'*altre* se feya dexar més correntment.

—Tingues compte. T'agafarà sovint, però no sempre't pagarà. No hi fa rès; pòrtal igualment y fés per inspirarli confiança. Quan no't puga pagar ò quan haja begut una copa de xampany, te farà móltes explicacions y't prometrà bones propines. Accépta les unes y esclóta les altres polidament y sens perdre sílaba. Quan ja siguèu amichs, m'avises.—

La *amistat* se féu ab rapidesa y en conseqüència, el Valencià no trigà en avisar a n'En Nonat.

—¿T'agafa al vol ò't dóna hora?

—De tot hi hà... Ahir nit, per exemple, va dirme que avuy, a les quatre, anés a buscarlo per a fer un tom...

—Està bé. Véshi y quan jo t'ho senyali, tires cap a fóra,

fent el distret ò no entenent les ordres, si te les dóna en contra.—

Se tornaren a veure, unes hores després, al passeig de Gracia. El cotxe pujava, a un lleuger trot brillant, per la dreta. En Nonat féu senya al Valencià y aquest, aprofitant que atravessava una conductora, va aturarse.

El bort obrí la portella, sonrihent y llevantse'l barret, se ficà al cotxe, tan tranquilament com si fos buyt. Aquest, ab briosa arrancada, s'engegà acte seguit passeig de Gracia amunt. Fentse vivament enrera, més que per la sorpresa, per graduar l'alcans de la vista, l'ocupant del cotxe guaytà meravellat al intrús que de manera tan original acabava de presentàrseli y assèureseli al costat.

—Dispènsi, senyor Martínez... però'm calia parlarli...

—*¿Quién es V. caballero, y que se le ofrece?*—preguntà, ab seriosa amoscada'l vell, després d'un moment de silenci, no exempt d'inquietut.

—Fóra inútil que li digués; no'm coneix...—

El bort parlava en català, com ab un lleu gest de descuyt ò com si ho fes a dretes, però en realitat perque volia servir sa dignitat als ulls del madrileny. La cara d'aquest trahí una impressió de disgust y un lleu moviment cap a la portella, sa intenció de fer aturar el cotxe. Però al instant, la mà d'En Nonat, havia pesat durament sobre son braç.

—Espéris. No ha de témer res. Se tracta sols de canviar quatre mots y val més que'ls diguèm aquí que a casa seva. Me convé un servey que vostè pot ferme sens valerne *menos* y que li serà ben retribuït.—

L'ex-senador axecà'l cap estupefacte. Aquell desconegut li parlava com a un mercader ò com a un lacay.

—*¡Caballero!*—exclamà ab altivesa.

Però'l bort sonrigué finament.

—Bah! No s'amohini, senyor Martínez! Com les fòrmules són, a voltes, un entrebanch que priva que la gent s'entenga y jo vull que'ns entenguèm de totes maneres, vaig de dret al grà.—

Ell mateix sentí qu'estava ordinari, fóra del cercle de distinció que li era habitual y en el que tant li plavia mostrarse. Llegí, axí mateix, que produhía aquella impressió, en l'actitut freda, que tancava de cop, ab que fou acullida sa familiaritat pel vell, home, al cap y a la fi, de maneres correctes y civils;

però, tant mateix, li costava esforç reprimir-se per no revelar-li, a n'aquell, ab una rambada bretolaria, l' desdeny rencorós que son cor estotjava per ell feya temps.

L'antich secretari particular s'adressà en el coixí ab contingent magnífich, de gran senyor.

—*Me parece que se equivoca usted, caballero, pues no sé en que podríamos entendernos usted y yo...*—

Una flamarada encengué les galtes del bort y un llamp de tan satànica cruesa exi de sos ulls que'l pobre Martínez senti instantàniament qu'estava ficat en un mal negoci y pregonament alarmat, anà per obrir la portella; mes els mots que li petaren per la cara, mateix que cinglantades, lo van dexar clavat al seti.

—Qui s'equivoca, es vostè, senyor meu, puix ab l'assassí de Bianca Giannelli qualsevol s'hi pot entendre per tot el que convinga!—

Després d'un llarch minut d'estupidesa, en Pepe Martínez axecà lentament els parpres y, atònit, esma-perdut, mirà al intrús. «¿Quí era aquell home? ¿Què li volia a n'ell? ¿Per què havia retret a Bianca Gianelli, la bella diveta d'anys enrera, perduda en la calitja de sos més allunyats recorts?»—

Segur ja d'ésser escoltat ab atenció, En Nonat explicà aleshores a son presunt pare la mort miserable de la cantant desamparada, la possibilitat d'una antiga y merescuda revenja, quin servey se desitjava d'ell, del seductor, a cambi del perdó, com li seria llargament pagat aquell senzill servey... Finalment, tragué'l cap a la portella y cridà:

—Cotxer! En l'Avinguda del Tibidabo, atúris.—

Cinch minuts després baxava del cotxe, donant fredament les bones tardes al que hi restava y sens que, al vèurel, revelés la cara de llautó del estirat guiador, la més petita sorpresa. Qui no retornava de la que havia sofert, era'l vell calavera. Ab expressió aturada, de maniach, veyà allunyar-se ràpidament la gràcil silueta del Senyoret y'l bon ayre, l'alçada, l'engallament superb del cap, li retornaren a la memoria l'amiga morta. Al pèrdrela de vista, debía ésser poch més jove que'l misteriós intrús y com si d'aleshores ençà no haguessin passat els anys, lo cervell feble, ab feblesa senil, féu una deducció curiosa: la de que aquell home era'l germà de la cantant.

(Continuarà)

FOLKLORE

UN FET MARAVELLÓS ATRIBUIT AL SANT CRIST DE PIERA

«Porta'l vestit d'En Canyelles», axò diuen la gent, el dia que surt solemniament en professó, y en altres diades solemnes en que s'honora al Sant Crist de Piera. Y axò que diuen «porta'l vestit d'En Canyelles» quan porta una riquíssima tovallola, molts, fins de Piera mateix, ignoren l'història qu'es verídica.

Es axís: L'amo de cà'n Canyelles, de Castellfullit del Boix (partit de Manresa), d'ara fa tres generacions, era un bon comerciant d'animals (matxos, ovelles, etc.). Venia una volta de França, a peu, hont havia cobrat una grossa quantitat de moneda. Els llochs per hont anava'l camí, eren escabrosos y farcits de perill. En una de les valls que fan les montanyes, prop de Cervera, li sortiren uns lladres. No cal dir pobre home com se sentí *mort* al trobarse ab tanta moneda y en situació tan desesperada com aquella. Era molt devot del Sant Crist de Piera, al que tots els anys visitava, en la diada solemne de sa festa major, y en aquella hora d'angoxa, en la que's feya precisa una intervenció sobrenatural, se li representà, com raig de llum que esvaeix la foscor, l'imatge del Sant Crist de Piera, y com si'l cor s'assenenés d'aquella *esgarrifosa tempesta*, li fa instantàniament la promesa de que farà un bon regalo, si'l lliura d'aquell *mal-pas*. Els lladres van apoderarse de tots els diners que van trobarli, y com no feya cara de portarne molts, ja creurién els lladres haver fet prou, que'l dexaren, sens ferse compte del lloch hont principalment duya amagada la forta quantitat.

En Canyelles, content apressava'l pas vers l'hostal d'«En Pludins», hont altres voltes havia posat, y també ara s'hi quedà a fer nit. Blexant d'emoció arribà al hostal, però en mig del sust, sentia una joia y agraïment inesplicables, que feya no pogués contenir en son cor el cúmul d'impressions, y s'esplayava y ho contava tot ço que li acabava de passar, a la gent del hostal, ab visible emoció, però sobretot feya elogis imponderables del Sant Crist de Piera, car gracies a la seva intervenció, s'havia salvat d'aquell robo, no permetent li fos trobada una forta quantitat qu'encar portava.

No tots els lladres eren a la montanya, també n'hi havia al hostal, que atents escoltaven la relació que feya En Canyelles. L'hostaler y sos tres fills, foren els que concebiren l'idea tenebrosa de matarlo aquella nit y llençar el cadavre daltabaix d'unes timbes afroses del voltant del hostal, per tal de que no's trobés rastre del crim. Del plan diabòlich n'hagué esment una minyona del hostal, la que, esgarriada del criminal pro-

jecte, ho contà, com pogué, a En Canyelles. Aquest estava previngut per l'hora, y no dormia pas; tan prompte l'hostaler entrava al aposento pel vil atemptat, En Canyelles li clavà un ganivet al cor, dextantlo mort. Instantàniament l'amortallà ab un llençol y'l tirà daltabaix d'un balcó, hont els tres fills l'esperaven per a estimbarlo, convinguts axis ab son pare, per a estimbar a En Canyelles. Mentres ço feyen, En Canyelles fugí a corre cuyta, avisant a la minyona que s'escapava d'aquells criminals hostalers. Després donà part a la guardia civil, que esbrinà tota la trama, fent justícia en el fet.

En Canyelles, doblement agrahit, complí la promesa al Sant Crist de Piera y gratificà a la minyona ab una forta pensió.

El regalo que li féu, es una riquíssima tovallola que'n diuen «el vestit d'En Canyelles».

L'hostal d'«En Pluvins» era una còva de lladres. Diuen els que m'han contat aquesta historia y que conexien a En Canyelles, qu'eren molts els crims que s'havien comès en aquell hostal malestruch, el qual, en just càstich, diuen qu'un temporal de pluja y llamps se'n venjà, fentlo runes, de les que ja no'n queda rastre.

EUGENI FLORI, PBR.

SUPERSTICIONS

D'un matrimoni, mor primer aquell qu'apaga'l llum la primera nit de nuvis.

La maynada que va a l'escola, se frega la mà ab un all, perque la palmeta del mestre no'ls faci mal quan els hi pega.

Quan una criatura's fa sanch, se li diu que procuri que'ls budells no ho sàpiguén, per que's morirà.

Si s'enterra algú ab sabates, abans del any se morirà la persona més vella de la casa.

Quan en una taula són tretze, abans del any n'hi haurà algun de mort.

Quan dues persones que's troben plegades, coincidexen en pensar una mateixa cosa, y aquesta coincidència té lloch en un divendres, se lliura una ànima del purgatori.

JOAN AMADES

NOTES D'ARXIU

DEL PARE GALLISSÀ

Per referir-se a un vigatà il·lustre, el qui fou Pare Lluçia Gallissà y Costa, jesuïta, un dels expulsats d'Espanya per Carles III, bibliotecari que fou de Ferrara y després col·laborador a l'obra del Bisbe Veyan de fundar una biblioteca a Vich, ho serà recullir una nota que té interès com a demostració del règimen seguit en els col·legis de la Companyia de Jesús, y manifestació dels estudis preparatoris que tingué'l qui més tart fou considerat com un dels homes més erudits del seu temps.

En 1745 els jesuïtes tenien establert, des de dos anys abans, un col·legi a Vich, en l'edifici qu'ara es Seminari. Per demostrar el grau d'avenç dels alumnes, els bons Pares volgueren fer un acte literari que fes conèixer la cura ab que tractaven l'ensenyança secundària. Per això portaren a l'impremta lo que'n podríem dir el programa de la festa acadèmica, titolantlo de manera que demostra bé'l gust del temps: *La ingeniosa Ariadne. Certamen oratorio-poético, en que harán alarde de su educación los alumnos, que cursan en las escuelas de la Compañía de Jesús, de la ciudad de Vich y lo consagrax al augusto Patrocinio del Ilustrissimo y Reverendissimo Señor Don Manuel de Muñoz y Guil su dignissimo Prelado, del Consejo de su Magestad etc. Será theatro para la función la iglesia de San Andrés, de la misma Compañía de Jesús. Los días 13 y 14 del Mes de Julio 1745, a las tres de la tarde.* L'opúscol, formant 26 planes en quart, fou estampat en la primera impremta que hi hagué a Vich, per Pere Morera, impressor y llibreter.

L'acadèmica festa devia, donchs, durar un parell de dies. En el primer, ò sia'l dia 13 de Juliol, va intervenirhi d'una manera directa'l noy Lluçia Gallissà, alumne de *maiores* y un dels que farien més honra al professorat de Jesuïtes. La celebració's desenrotllava com en mig d'una òpera cantada, que tenia per argument la faula d'Ariadne y en la que'ls cantors representaven Minos, Ariadne, Tesèu y Dèdal. En mig d'aquesta canturia s'hi intercalava la prova de que'ls alumnes de literatura avençaven en sos estudis.

Al noy Gallissà, qu'aleshores tindria tretze anys y mig, li assignava'l programa discutir sobre *phalencis* y odes explicant les disposicions més convenients a aquestes composicions poètiques. Després li corresponia fer l'anàlisis del text que se li senyalés de l'Eneida, tota, exceptuant el llibre quart que, *por menos decenete no se construie en las escuelas de esta Compañía*, explicant també l'argument y la erudició que ocorriere.

Com si encara això no fos prou, En Gallissà degué dictar de repent exàmetres y oda sàfica a qui ho volgués escriure. El programa de la festa del any 1753 dóna detalls sobre aquest exercici quan diu qu'aquella vegada Don Felip de Bojons

fatigarà la rapides de la más voladora pluma dictando de repente su fecunda musa Verso Heroico, sobre cualquiera assunto que se le señalar, digno de la gravedad de tan magestuoso acto.

Quan En Gallissà degué haver acabat de compondre sos exàmetres y oda sàfica, entrà en nova feyna. Veyam com ho diu el folleto qu'està entretenintnos: *aplaudirà en verso heroico, parto de su fecunda vena, el deleite, que causan las Letras humanas, al que diligentemente las cultiva.* Per axò degué recitar la composició llatina que comença:

*Armatam venerem, propulsandosque tumultus
Effigiem belli canimus....*

Després de llegir axò, que probà quina preparació tingueren els Gallissà y Pratdesaba per fer lo que feren després, un no pot pas dir mal de l'ensenyança que donaven els jesuïtes del col·legi de Vich. Per que el folleto qu'acabo d'extractar, demostra que'ls fonaments de la potencia intelectual de nostre il·lustre compatrici foren sentats a Vich, flps ab anterioritat a que vestís la sotana de jesuïta.—JOSEPH GUDIOL, Pbre.

MANERA DE DONAR POSSESIÓ CORPORAL AL COMPRADOR D'UN HORT

«En presencia del meu notari públich (Francisco de *rivo-frigido* rector d'Ardèvol) y dels testimonis abaix escrits expressament per axò cridats y pregats, Pere de Seguers del terme d'Ardèvol donà possessió corporal de dret y de fet a Guillem dels Cors d'Ardèvol, sobre aquella venda perpètua que junt ab sa muller Berenguela li ha feta ab instrument públich estès avuy mateix de un hort de terra situat en la ribera d'Ardèvol que confronta en la primera part ab la fexa de terra de Pere Solanes, en la segona part ab hort de Pere de Tarsis, en la tercera part ab la fexa de terra de Pere Bosch y en la quarta part ab l'hort de Sfri. de Seguers. D'aquesta manera ho feren los predits venedors. Dibuxaren a terra un rotlle en la peça de terra solana dita *gobianes* del mas de Seguers, (*fecerunt unum rotulum in solano vocato gobianes mansi d Seguers*), y'l dit Pere de Seguers prengué per la mà al dit Guillem dels Cors y'l féu entrar ab ell a dintre del predit rotlle. Y'l dit Guillem dels Cors féu exir al dit Pere de Seguers venedor de dintre'l predit rotlle en senyal de la possessió rebuda. De tot lo qual per a manifestar la veritat de tot lo predit lo citat Guillem dels Cors, manà que li fés y entregués un instrument públich lo notari sots escrit.

Testes huiusrey sunt Petrus d mescardins Arnaldus despinalbosa t Guillermus cirosa termini dardevull.

x x v ii die mensis decembris m ccc l v ii.»

Tradució del llatí per XAVIER BOSCH, Pbre.

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS DE BARCELONA

CONVOCATORIA PER ALS DEL ANY 1921

LXIII de llur restauració

Als poetes y prosadors de Catalunya y de tots els territoris hont la nostra llengua es parlada ò coneguda, los VII Mantenedors dels Jochs Florals de Barcelona, salut.

Per cumplir la honrosa comanda que l'honorable Còs d'Adjunts nos féu lo dia 7 d'aquest mes, vos comvidam a pendre part en los Jochs Florals de 1921, los quals, segons los Estatuts y bones costums establertes, se regiràn per lo següent

CARTELL

Lo primer diumenge de Maig, que s'escau al dia 1, se celebrará la poètica festa, en la qual seràn adjudicats a les mellors poesies que hi tirin los PREMIS ORDINARIS (que ofereix cad'any l'Excelentíssim Ajuntament de Barcelona, protector y ja de temps aymador de la Gaya Ciencia), ò sien la *Englantina*, la *Viola* y la *Flor Natural*, corresponent als tres mots que formen lo lema de la Institució.

La ENGLANTINA D'OR s'adjudicará a la mellor poesia d'espirit patriòtic ò sobre fets històrichs ò tradicionals, usatges ò costums de la nostra Terra.

La VIOLA D'OR Y D'ARGENT, a la mellor poesia religiosa ò moral.

La FLOR NATURAL, premi anomenat d'honor y cortesia, s'adjudicará a la mellor poesia sobre tema que's dexe al bon gust y franch arbitre dels autors. Segons la bella costum d'antich establerta, lo qui obtinga aquest premi deurà ferne present a la dama de sa elecció, la qual, proclamada REYNA DE LA FESTA, entregaráls altres premis als qui'n sien guanyadors.

PREMIS EXTRAORDINARIS

Una COPA ARTÍSTICA, a la mellor composició en prosa, de caràcter literari.

D'acort ab los Estatuts dels Jochs Florals, l'òs Mantenedors otorgaràn ademés tots els Premis que sien menester per recompensar degudament les composicions del concurs que'n sien merexedores, com tambéls Accèssits y Mencions honorífiques que judiquin ben merescuts.

Totes les composicions han d'ésser rigorosament originals

inèdites y escrites en català d'aquest Principat, de les Illes Balears, de Valencia, del Rosselló ò de la Sardènya.

Tots los treballs, ab lletra clara y llegidora, s'han de remetre a la Baxada de Cervantes, núm. 7, pral., 2.ª, abans del migdia del 15 de Març vinent, juntament ab un plech clos que continga'l nom del autor y duga damunt escrits lo títol y lema de la composició.

Per la entrega dels premis no serà vàlit altre nom que'l que's trobi en el plech clos a que fa referencia'l paragraf anterior, al obrirlo en l'acte de la festa.

Los premis que no sien retirats abans del dia 15 d'Octubre del any vinent s'entendrà que són renunciats per llurs guanyadors.

Lo Consistori's reserva per un any la exclusiva propietat de les obres premiades, entenense que la publicació total ò parcial de qualsevulla d'elles abans de la festa implica la renuncia al premi y als honors consegüents.

PREMI FASTENRATH

De conformitat ab el torn establert l'any 1909, serà otorgat aquesta vegada al autor de la mellor novela original escrita en llengua catalana y publicada dintre dels sis anys darrers, ò sia del primer de Janer de 1915 al 31 de Desembre d'enguany. La concessió d'aquest premi podrà solicitarla l'autor ò qualsevol particular ò corporació, enviant, per l'examen, a l'Administració del Consistori (adresa dessusdita), dos exemplars al menys de l'obra, abans del migdia del 15 de Janer de 1921. Dita Administració lliurará rebut de les obres presentades.

Que'l Senyor vos done inspiració per cantar ab esperit català la *Patria*, la *Fè*, y l'*Amor*, y a nosaltres discreció en judicar y acert en premiar als més dignes.

Fou diatat lo present Cartell en la Ciutat de Barcelona, als 13 de Novembre de 1920, per los VII Mantenedors.

Martí Genís y Aguilar, *President*.—Joseph Roca y Roca.—Lluís Via.—Jaume Novellas de Molins.—Joan Santamaría.—Carles Cardó.—Ferran Valls Taberner, *Secretari*.

REVISTA

Los nostres morts

EMILI COCA Y COLLADO

Durant la interrupció que ha hagut de sofrir aquesta Revista, hem tingut en el cícrol de les nostres amistats doloroses baixes. A tots aquests desapareguts anirèm rendint homenatge en aquestes planes, començant avuy per l'Emili Coca y Collado que perderem ara fa un any.

Era d'aquella generació que florí mig sigle enrera, que fundà aquella primera societat catalanista que's digué «La Jove Catalunya» y aquella Revista que's digué «La Renaxensa». Ab afició innata a' escriure y sentintse estimulat pels èxits de sos companys, concorregué als Jochs Florals hont guanyà premis y accèssits y hont son nom se féu vistent ab composicions ben apreciables. Colaborà en la major part de publicacions d'aquella època, y probà fortuna en el teatre ab algun intent que després abandonà.

Tenia una gracia particular en les parodies de les més famoses poesíes, que'ns llegia en los dinars dels Jochs Florals y que's llàstima que per sa índole especial y per la llibertat del llenguatge no pugen ser recullides en un volum.

Los últims anys de la seva vida's passà completament retret de la literatura activa, entretenintse solament en organitzar los certamens de Sant Martí de Provensals y editarne'ls volums, qu'ha sigut obra ben meritòria.

En altre lloch d'aquest nú-

mero insertèm una mostra de la seva producció literaria, tan extensa com esbarriada. Es dels autors que moren sense dexarnos el seu llibre.

Al cel sia.

Llibres

HORES DEL POEMA HERÒTICH, per Ramon de Curell.

Curtes y escullides poesietes formen la coleció de *hores* d'un poema escrit baix l'inspiració de Eros, la més pròdiga de les Muses. Emperò, cal remarcar, qu'En Curell sent més la forma poètica que *lo poètic* y per xò les seves composicions—estimables totes—apareixen un xich velades, es a dir són tènues. Aquesta llur vaporositat fa sens dubte que'l títol que bateja l'aplech no s'adigui ab el contingut. En Curell sab fer versos, té bon gust, però no es un poeta amatori.

EXCURSIÓ ARTÍSTICA HISTÒRICA PER ELS VELLs CARRERS DE GIRONA, per J. Rodríguez Grahit.

Forma aquest tomet una conferència que donà En Rodríguez Grahit al Institut de Girona a primeríes del any passat. L'excursió que guiats per ell fem als barris de la Catedral y de Sant Pere de Girona es més històrica que artística, però sempre instructiva y cultural.

Escriu En Rodríguez al acabar son treball que algú ha dit en un acte públich encara que d'una manera velada: «que'ls gironins som indignes de fruir de les bel·leses que la seva ciu-

tat inclou.» Replicar a n'aquesta estúpida acusació es lo que ha mogut al Sr. Rodríguez a fer el seu treball. *Vox populi* junta la seva protesta a la de tots els gironins, bo y dolentse de que la passió ò la pretensió fassi dir als homes nicieses com la que acabem de consignar.

VOX POPULI

Lectura popular

Lo quadern 346 d'aquexa Biblioteca, ab que comença son volum XXI, està dedicat al Mestre Milà y Fontanals. En un quadern anterior se publicaren ses poesies y ara aquest dona una mostra de les seves proses catalanes sempre inspirades per un sentiment d'anyorança del passat, tant si tracta de monuments, com de costums, com de lo que sia. Ab aquestos dos

quaderns se dibuxa perfectament la figura extraordinaria d'En Milà en son aspecte purament literari.

Lo quadern 347 qu'ha sortit aquest últim dijous, conté un bon nombre de poesies y algun fragment de prosa d'En Ramon D. Perés, l'acurat escriptor qu'ha triomfat igualment en castellà y en català, essent però més abundosa sa producció castellana que la escrita en nostra llengua. Formà part de la colla de «L'Avenç» hont publicà molts articles de crítica literaria, qu'ha sigut una de les seves aptituds més fortes. Les seves poesies catalanes són poch nombroses y quasi totes van incluides en aqueix quadern; són exquisides.

Aquesta publicació surt cada dijous y's ven a trenta cèntims en totes les llibrerías y kioscos.

Los nostres folletins

Ab aquest número comencem a repartir l'obra del plorat Frederich Rahola

CATECISME DE CIUTADANÍA

original català que, per aquest objecte, ens entregà, poch abans de morir, son autor, qu'al cel sia.

JOAN DALLA Drama en tres actes
d'ANGEL GUIMERA

Se ven per tot arrèu a 2 pessetes

Imp. La Renaxensa. Barcelona.